

Visie op Culturele sector

Update 2014 | Visie op Leisure | Mathijs Deguelle

- Aantal bezoekers podiumkunsten loopt terug
- Musea blijven zeer populair, met dank aan museumkaart
- Aangekondigde bezuinigingen zetten extra druk op de branche

Branche in cijfers

4.200

organisaties zijn er binnen de cultuursector. Hieronder vallen onder andere 165 bioscopen, 1.065 musea en 443 theaters. Daarnaast kent Nederland 965 bibliotheken.

228.504

museumkaarten voor kinderen werden er in 2013 verkocht. Een stijging van 28% vergeleken met 2012. In totaal waren er in januari 2014 meer dan 1 miljoen museumkaarten verkocht. Bezitters van een museumkaart zijn goed voor 25% van alle bezoeken aan de aangesloten musea.

3,8%

was de gemiddelde jaarlijkse groei van het aantal nieuwe films dat tussen 2008 en 2012 in Nederlandse bioscopen werd vertoond. Ter vergelijking: het aantal voorstellingen bij de podiumkunsten daalde in diezelfde periode met gemiddeld 2,5% per jaar en het aantal theaterproducties zelfs met 3%.

Trends en ontwikkelingen

Nederland kent een zeer brede cultuursector. Op het gebied van musea, dans en muziek (zowel traditioneel als meer moderne electronic dance music) heeft Nederland vertegenwoordigers van wereldformaat. Toch zijn de resultaten van bedrijven en organisaties in de sector zeer wisselend. Zo daalde het aantal bezoekers aan podiumkunsten – bij de instellingen die deel uitmaken van de basisinfrastructuur – in 2012 met 4,2%. Daarbinnen stegen de bezoeken aan het segment operagezelschappen met 3%, terwijl bij het segment dansgezelschappen de bezoekersaantallen juist met ruim 7% daalden.

Het aantal museumbezoeken kent een stijgende trend en nam tussen 2009 en 2011 met 1,2% toe. Opvallend hierbij is dat het aantal ‘gratis’ bezoeken met een kwart afnam, terwijl het aantal bezoeken op basis van een museumkaart juist met bijna 20% groeide. Het aantal bezoekers aan musea die binnen de basisinfrastructuur vallen groeide overigens harder dan de gehele museummarkt, tussen 2008 en 2012 jaarlijks met gemiddeld 1,8%. In 2013 profiteren deze musea nog extra van de heropening van drie grote musea in Amsterdam.

Bioscopen, op het snijvlak tussen cultuur en recreatie, laten ook positieve resultaten zien. Het aantal vertoonde films neemt toe, met 6,1% in 2012. Ook het aantal bezoekers stijgt – mede als gevolg van nieuwe, slimme abonnementsvormen die ketens inzetten – gestaag: tussen 2008 en 2012 met gemiddeld 6% per jaar, zo blijkt uit cijfers van de Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten.

Onze visie

De cultuursector is sterk afhankelijk van subsidies. De zogenaamde basisinfrastructuur haalde in 2012 67% van de inkomsten uit subsidies. Dit varieerde van 86% bij presentatie-instellingen, tot 52% bij festivals. De forse EUR 200 miljoen bezuinigingen op cultuur en subsidies die de rijksoverheid in 2012 aankondigde, wordt langzaam zichtbaar in de cijfers van 2013 (nu nog niet bekend). Hoewel de basisinfrastructuur hierbij waarschijnlijk zoveel mogelijk ontzien wordt, is duidelijk dat deze bezuinigingsoperatie forse gevolgen heeft.

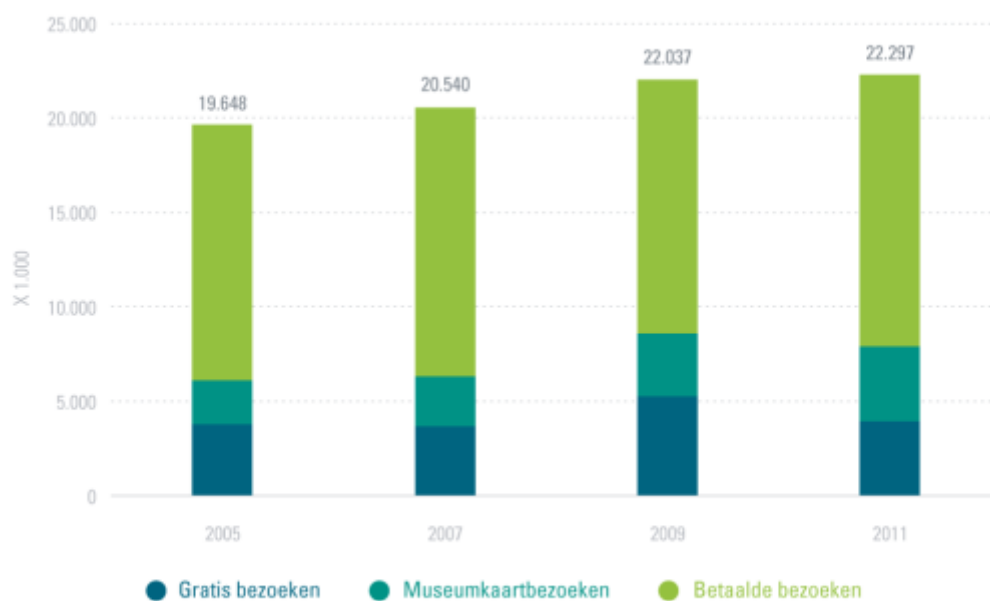
Deze gevolgen worden buiten de basisinfrastructuur, waar sommige van de grootste publiekstrekkers onder vallen, zeker zo hard gevoeld. Hier speelt mee dat lokale overheden meer taken toebedeeld krijgen en opnieuw naar hun uitgaven moeten kijken. Cultuurproducerende instellingen moeten meer ondernemend worden en andere, lokale, financieringsbronnen zoeken. Bijvoorbeeld door financieringen of giften op projectbasis, of initiatieven als crowdfunding. Met deze laatste financieringsmethode wordt ook de betrokkenheid van bestaande en nieuwe doelgroepen verhoogd.

Naast deze verschuiving aan de inkomstenkant, blijft het uitdagend om de bezoekersaantallen op peil te houden. De dalende lijn, vooral bij de podiumkunsten, zet naar verwachting door in 2014. Cultuurmakers moeten meer marktgericht gaan denken en harder concurreren. Met elkaar, maar

ook met andere recreatievormen. Hiervoor zijn initiatieven nodig met een duidelijke doelgroep, die de wens van de consument centraal zetten.

Om hun doelgroep te verbreden kunnen musea meer inspelen op de behoeften van buitenlandse toeristen, bijvoorbeeld via samenwerking met reisbureaus om arrangementen aan te bieden. Kansen liggen er ook bij het onder goede voorwaarden afstoten of verhuren van de overtollige collectie. De hierbij vrijkomende middelen kunnen dan geïnvesteerd worden in een nog betere bezoekerservaring.

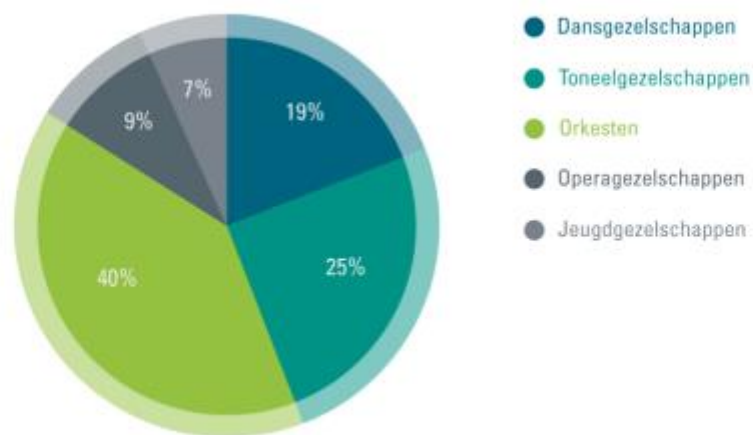
Musea blijven populair

Bron: CBS, Ministerie van OC&W, Museumvereniging

- Bezoek aan musea stijgt, ondanks de crisis, gestaag door. In 2013 hebben de musea een extra impuls gekregen, vanwege heropening van zowel het Rijksmuseum als het Van Goghmuseum en het Stedelijk Museum in Amsterdam.
- Steeds meer bezoeken worden 'bekostigd' via een museumkaart. Museumkaarthouders zijn goed voor 25% van de bezoeken bij de aangesloten musea.
- Het aantal bezoekers aan de basisinfrastructuur (gesubsidieerde rijksmusea) stijgt de laatste jaren harder dan het totaal aantal museumbezoekers.

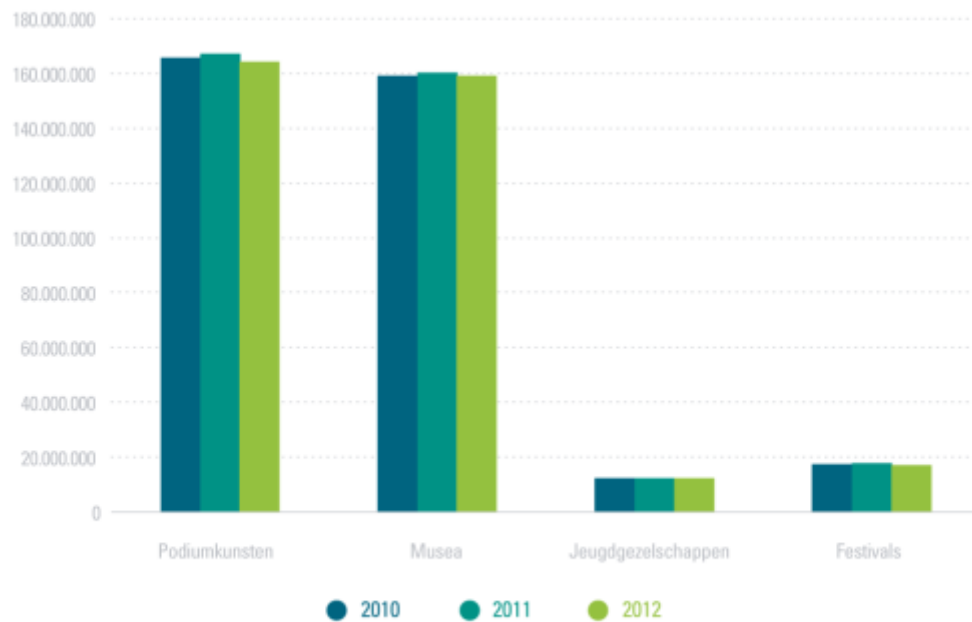
Concertgebouworkest domineert de podiumkunsten

Bron: Ministerie van OC&W

- Orkesten krijgen verreweg de meeste bezoekers van alle podiumkunsten binnen de basisinfrastructuur.
- Voornaamste aanjager is het Koninklijk Concertgebouworkest, dat goed is voor bijna 20% van alle orkestbezoeken en in zijn eentje bijvoorbeeld meer bezoekers trekt dan alle jeugdgezelschappen samen.
- En dan is de dominante positie van het Concertgebouworkest de afgelopen jaren zelfs afgenomen. In 2009 was het Concertgebouworkest nog goed voor 25% van alle orkestbezoeken.

Subsidies jeugdgezelschappen stabiel

Bron: Ministerie van OC&W

- Subsidies zijn al langere tijd bevroren of dalende. In totaal lijken de ingrepen van de afgelopen jaren mee te vallen, maar voor individuele instellingen kan dit toch al vergaande gevolgen hebben. Dit vanwege verschillen in beleid op regionaal niveau.
- De gevolgen van de grote bezuinigingsronde van EUR 200 miljoen door de rijksoverheid worden pas duidelijk in de cijfers van 2013 en verder.
- De subsidies verstrekt aan jeugdgezelschappen blijven wel stabiel. Hier speelt mee dat zij voor een veel kleiner deel afhankelijk zijn van subsidies van de rijksoverheid. Zij worden meer op lokaal niveau gesubsidieerd.

<https://insights.abnamro.nl/visie-op-sectoren/visie-op-culturele-sector/>